

ΕΛΛΑΔΑ: ΠΑΙΔΙΑ ΠΟΥ ΜΕΤΑΚΙΝΟΥΝΤΑΙ

Μάιος – Αύγουστος 2025

1. Από τις αυξανόμενες αφίξεις στους αυξανόμενους περιορισμούς: παιδιά σε κίνδυνο

Στο πρώτο εξάμηνο του 2025, η Ελλάδα κατέγραψε επίπεδα αφίξεων που δε διαφέρουν σημαντικά από εκείνα του προηγούμενου έτους, διατηρώντας τις αυξημένες αφίξεις που σημειώθηκαν πέρυσι - οπότε οι αιτήσεις ασύλου έφτασαν στον υψηλότερο αριθμό της πενταετίας. Τα παιδιά συνεχίζουν να αποτελούν **περισσότερο από το ένα πέμπτο των αφίξεων δια θαλάσσης, με το 30% αυτών να είναι ασυνόδευτα ή χωρισμένα από τις οικογένειές τους.**

Ένα χαρακτηριστικό γνώρισμα του 2025 είναι η αλλαγή στο μοτίβο των αφίξεων, με τους περισσότερους ανθρώπους να φτάνουν δια θαλάσσης στην Κρήτη, κυρίως μέσω της διαδρομής Λιβύη-Κρήτη. Οι περισσότεροι αφιχθέντες στην Κρήτη προέρχονται από την Αίγυπτο (47%), το Σουδάν (27%) και το Μπαγκλαντές (19%).

Σύμφωνα με την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες (ΥΑ/ΟΗΕ), έως τον Ιούνιο του 2025, η Κρήτη είχε δεχθεί το 42% όλων των αφίξεων δια θαλάσσης. Αυτό αντιστοιχεί σε αύξηση **350% στις αφίξεις στην Κρήτη σε σύγκριση με το 2024**. Η συγκεκριμένη διαδρομή εμφανίζει ιδιαιτερότητα όχι μόνο λόγω του όγκου των αφίξεων αλλά και λόγω του προφίλ των αφιχθέντων, που συχνά περιλαμβάνει ασυνόδευτα ανήλικα (κατά περιόδους πάνω από το ένα τρίτο των επιβατών) καθώς και οικογένειες με μικρά παιδιά, συμπεριλαμβανομένων ακόμη και βρεφών.

Παρά τη ραγδαία αύξηση των αφίξεων, οι χώροι υποδοχής στο νησί παραμένουν πρόχειροι και ακατάλληλοι, με ελάχιστα στοιχεία να δείχνουν ότι οι αρχές έχουν λάβει μέτρα για την αντιμετώπιση της κατάστασης. Οι νεοαφιχθέντες πρόσφυγες, συμπεριλαμβανομένων παιδιών και βρεφών, συχνά φιλοξενούνται σε προσωρινούς, ανεπίσημους χώρους χωρίς στοιχειώδη υποδομή—όπως το πρώην εκθεσιακό κέντρο στην Αγιά Χανίων ή εγκαταλελειμμένες λιμενικές εγκαταστάσεις στο Ηράκλειο—όπου οι συνθήκες έχουν περιγραφεί ως «αναξιοπρεπείς» και με σοβαρούς κινδύνους για την υγεία. Χωρίς Υπηρεσία Υποδοχής και Ταυτοποίησης να λειτουργεί στο νησί, οι αρχές δεν είναι σε θέση να καταγράψουν ή να κάνουν συστηματικά το απαραίτητο screening στους νεοαφιχθέντες, αφήνοντας εύαλτα άτομα—όπως ασυνόδευτα παιδιά, επιζώντες βίας ή άτομα με επείγουσες ιατρικές ανάγκες—χωρίς εντοπισμό και αντίστοιχη στήριξη.

Η νέα αναστολή του ασύλου θέτει σε κίνδυνο τα παιδιά

Η ραγδαία αύξηση των αφίξεων στην Κρήτη το 2025 δεν αντιμετωπίστηκε με ενίσχυση των μέτρων προστασίας, αλλά με νέους περιορισμούς. Στις 11 Ιουλίου 2025, η Ελληνική κυβέρνηση θέσπισε νομοθετική διάταξη (άρ. 79 του ν. 5218/2025), με την οποία **αναστέλλεται για τρεις μήνες η υποβολή αίτησης ασύλου** ειδικά για τα άτομα που φτάνουν στην Κρήτη με πλωτό μέσο από τη Βόρεια Αφρική, ενώ παράλληλα προβλέπεται ότι τα άτομα αυτά επιστρέφονται, χωρίς καταγραφή της αίτησης ασύλου, στη χώρα προέλευσης ή καταγωγής τους. Αρχικά η κυβέρνηση ανακοίνωσε σχέδια για την κατασκευή κέντρων κράτησης στην Κρήτη για μετανάστες και πρόσφυγες, συμπεριλαμβανομένων παιδιών. Ωστόσο, μετά από έντονες αντιδράσεις των τοπικών κοινωνιών, το Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου εξετάζει πλέον την κατασκευή δύο ή τριών προσωρινών κέντρων καταγραφής.

«Τόσο πριν όσο και μετά την τρίμηνη αναστολή του δικαιώματος ασύλου από τις ελληνικές αρχές, δεν διασφαλίζονται αξιοπρεπείς συνθήκες υποδοχής για κανέναν νεοαφιχθέντα αφικνούμενο από τη Β. Αφρική. Αντιθέτως, αυτό που παρατηρούμε είναι η συνέχιση της ποινικοποίησης της εισόδου στη χώρα, με ανθρώπους -ανάμεσά τους και παιδιά- να διώκονται επειδή αναγκάστηκαν να οδηγήσουν τις βάρκες σε αναζήτηση προστασίας. Παράλληλα, παραμένει ασφές το πώς και με ποια διαδικασία αξιολογείται η ευάλωτοτητα των νεοαφιχθέντων, καθώς δεν φαίνεται να εφαρμόζεται κάποιος επιτόπιος μηχανισμός αξιολόγησης.» – Αναπληρώτρια Συντονίστρια της Νομικής Υπηρεσίας του ΕΣΠ, με έδρα την Κρήτη.

Η απόφαση του Ιουλίου για αναστολή της υποβολής αιτήσεων ασύλου έχει προκαλέσει ευρεία κριτική από εθνικούς και διεθνείς φορείς, συμπεριλαμβανομένης της [Εθνικής Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου](#), του [Συνηγόρου του Πολίτη](#), της [Ένωσης Διοικητικών Δικαστών](#), του [Επιτρόπου για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου του Συμβουλίου της Ευρώπης](#) και της [ΥΑ/ΟΗΕ](#). Πάνω από [100 οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών](#) ζήτησαν από κοινού την άμεση απόσυρση του μέτρου, προειδοποιώντας ότι παραβιάζει το δικαίωμα στο άσυλο και πλήττει την προστασία από την επαναπροώθηση. Η προσέγγιση αυτή της Ελληνικής κυβέρνησης αντιβαίνει στο δίκαιο της ΕΕ και στο διεθνές δίκαιο, εκθέτοντας τα παιδιά σε σοβαρότερο κίνδυνο για τα δικαιώματα, την ασφάλεια και την ευημερία τους. Η κράτηση, ειδικότερα, δεν είναι ποτέ προς το συμφέρον του παιδιού - αρχή που κατοχυρώνεται στη Σύμβαση του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού.

Η παρούσα κατάσταση αντικατοπτρίζει ένα ευρύτερο μοτίβο που παρατηρείται σε όλη την ΕΕ, όπου οι «νόμοι έκτακτης ανάγκης» χρησιμοποιούνται για να δοθεί προτεραιότητα στην αποτροπή και στον έλεγχο των συνόρων εις βάρος της προστασίας των παιδιών. Όπως επισημαίνεται στην έκθεση της οργάνωσης Save the Children [Crossing Lines: Realities of Migrant Children at EU External Borders](#), τέτοια μέτρα—όπως εκείνα που εφαρμόστηκαν στο παρελθόν στην Ελλάδα (Μάρτιος 2020), στην Πολωνία και στη Φινλανδία—έχουν οδηγήσει σε επαναπροωθήσεις, άρνηση πρόσβασης στο άσυλο και συστηματικές παραβιάσεις των δικαιωμάτων των παιδιών.

Λίγες μέρες μετά την θέσπιση της αναστολής της υποβολής των αιτήσεων ασύλου, το Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες (ΕΣΠ), που παρέχει δωρεάν νομική βοήθεια και εκπροσώπηση σε πρόσφυγες και αιτούντες άσυλο, [επισκέφθηκε](#) κρατούμενους στο Προαναχωρησιακό Κέντρο Κράτησης Αμυγδαλέζας, όπου μεταξύ των κρατούμενων ήταν και [ασυνόδευτα παιδιά](#). Κατά τον χρόνο συγγραφής της παρούσας επισκόπησης, όσοι φτάνουν κατά τη διάρκεια της αναστολής των αιτήσεων ασύλου κρατούνται κυρίως σε Προαναχωρησιακά Κέντρα Κράτησης ή στο κλειστό κέντρο της Σιντικής, όπου οι συνθήκες είναι ιδιαίτερα δυσχερείς για όλους—ακόμη και για [τους αστυνομικούς](#). Επιπλέον, σύμφωνα με τις διαθέσιμες πληροφορίες, δεν πραγματοποιούνται -τουλάχιστον όχι συστηματικά- αξιολογήσεις ευαλωτότητας στον νεοαφνικνούμενο πληθυσμό. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα τα ασυνόδευτα παιδιά που δεν έχουν πρόσβαση σε δικηγόρο ή των οποίων ο ισχυρισμός περί ανηλικότητας απορρίπτεται από τις αρχές, να κινδυνεύουν να παραμείνουν αθέατα ανάμεσα σε ενήλικες κρατούμενους. Τόσο το ΕΣΠ όσο και η οργάνωση Refugee Support Aegean (RSA), κατέθεσαν [αιτήσεις ασφαλιστικών μέτρων](#) (Άρθρο 39 του Κανονισμού) ενώπιον του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΔΔΑ) εκ μέρους οκτώ συνολικά υπηκόων Σουδάν που κρατούνται στην Αμυγδαλέζα. Στις 14 Αυγούστου, το Δικαστήριο [έκανε δεκτά](#) τα αιτήματα, απαγορεύοντας την απέλασή τους μέχρι να εξεταστούν οι υποθέσεις τους από τα εθνικά δικαστήρια.

Πίση της κυβέρνησης προς τις Οργανώσεις της Κοινωνίας των Πολιτών και πρόσβαση στη δικαιοσύνη

Μερικές ημέρες αργότερα, στις 20 Αυγούστου, το Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου [επέκρινε δημόσια](#) τις εγγεγραμμένες στο οικείο Μητρώο Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (ΜΚΟ) για την ανάληψη νομικών πρωτοβουλιών. Μετέπειτα [δημοσιεύματα](#) στα μέσα ενημέρωσης υπέδειξαν ότι ενδέχεται να διεξαχθούν έλεγχοι ή ακόμη και διαγραφή των ΜΚΟ που υπολαμβάνεται ότι αντιτίθενται στην κυβερνητική πολιτική μετανάστευσης. Οι δηλώσεις αυτές προκάλεσαν έντονη αντίδραση από την [Συντονιστική Επιτροπή της Ολομέλειας των Προέδρων των Δικηγορικών Συλλόγων Ελλάδος](#), η οποία υπενθύμισε στις αρχές ότι «η προσφυγή στη Δικαιοσύνη αποτελεί αναφαίρετο δικαίωμα και ουδείς δύναται να εξαιρεθεί της δικαστικής κρίσης», αλλά και την αντίδραση της [Ειδικής Εισηγήτριας του ΟΗΕ για τους υπερασπιστές ανθρωπίνων δικαιωμάτων](#), Mary Lawlor, η οποία τόνισε ότι «το Υπουργείο θα πρέπει να στηρίζει τους υπερασπιστές ανθρωπίνων δικαιωμάτων και όχι να τους στοχοποιεί με αυθαίρετες παρεμβάσεις και περιορισμούς».

2. «Φυλακή ή επιστροφή»¹, συμπεριλαμβανομένων παιδιών

Στα μέσα Ιουλίου, το Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου έθεσε σε 15νθήμερη [διαβούλευση](#) το νομοσχέδιο για τις επιστροφές. Οι προτεινόμενες ρυθμίσεις εισάγουν αυστηρότερους κανόνες για τις επιστροφές, περιλαμβάνοντας μεγαλύτερες χρονικές περιόδους κράτησης, μειωμένο χρόνο για εθελούσια αναχώρηση, ηλεκτρονική σήμανση, [ποινικοποίηση της παράτυπης διαμονής](#) με ποινές μη υποκείμενες σε αναστολή εκτέλεσης και κατάργηση της άδειας διαμονής για «εξαιρετικούς λόγους» για όσους έχουν ζήσει παράτυπα μεν, αλλά συνεχώς και αδιάλειπτα στην Ελλάδα επί επτά συνεχόμενα έτη. Άλλες διατάξεις αφορούν στη χρήση τεχνητής νοημοσύνης στις διαδικασίες ασύλου, αύξηση του ύψους του παράβολου για μεταγενέστερες αιτήσεις ασύλου και άλλα μέτρα αυστηροποίησης του πλαισίου.

Όπως επισημαίνουν τα μέλη του [Δικτύου Συνηγορίας για τα Δικαιώματα του Παιδιού](#) (CRAN) με στα σχόλιά τους στη διαβούλευση, το σχέδιο νόμου ενέχει σοβαρούς κινδύνους για τα δικαιώματα των παιδιών. Εάν υιοθετηθεί στην παρούσα μορφή του, τα παιδιά σε οικογένειες θα μπορούσαν να έρθουν αντιμέτωπα με κράτηση έως και 24 μηνών, παραβιάζοντας το δίκαιο της ΕΕ, αποφάσεις του Δικαστηρίου της ΕΕ και την εθνική νομολογία². Το κείμενο επίσης

¹ «Φυλακή ή Επιστροφή» είναι η ακριβής διατύπωση που χρησιμοποίησε ο Υπουργός Θάνος Πλεύρης στον προσωπικό του λογαριασμό στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, όπως ανέφερε ο ελληνικός Τύπος («[Ρατσιστικό σόου μετά τον νόμο Πλεύρη](#)», *Εφημερίδα των Συντακτών*, 22 Ιουλίου 2025).

² 16. άρθρο 15 (§§5,6) της Οδηγίας Επιστροφών (2008/115/ΕΚ) και ΔΕΕ, [C-357/09 PPU, Kadzoev](#), σκέψεις 60 και 69, καθώς και [C-924/19 PPU και C-925/19 PPU](#), σκέψη 279, όπου κρίθηκε ότι η Οδηγία Επιστροφών δεν επιτρέπει υπέρβαση της μέγιστης διάρκειας κράτησης που προβλέπεται από τις διατάξεις της (συνολικά 6 + 12 μήνες).

δεν εξαιρεί τα παιδιά από την ποινικοποίηση της «παράτυπης» διαμονής και δεν προβλέπει σαφή υποχρέωση εξέτασης εναλλακτικών της κράτησης μέτρων—και τα δύο αντίθετα στην αρχή του βέλτιστου συμφέροντος του παιδιού. Επιπλέον, δεν υπάρχουν επαρκείς εγγυήσεις ότι τα παιδιά θα ακούγονται σε αποφάσεις που τα αφορούν άμεσα, όπως οι αποφάσεις επιστροφής (Άρθρο 11). Το Άρθρο 15 περιστελλεί την πρόσβαση στην εκπαίδευση, περιορίζοντάς την μόνο στην υποχρεωτική εκπαίδευση, αποκλείοντας έτσι πολλά παιδιά που βρίσκονται ή θα έπρεπε να βρίσκονται στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση ούτε παρέχονται εγγυήσεις για τη συνέχιση της σχολικής φοίτησης όταν οι γονείς υπόκεινται σε διαδικασία επιστροφής.

3. Ανεπαρκείς εγγυήσεις: τα παιδιά στο σύστημα υποδοχής και ασύλου

Τα ασυνόδευτα και χωρισμένα από την οικογένειά τους παιδιά ανήκουν, ως γνωστόν, στις πιο ευάλωτες ομάδες εντός του ελληνικού συστήματος ασύλου και μετανάστευσης. Οι πρόσφατες αλλαγές στην πολιτική ενδέχεται να υπονομεύσουν περαιτέρω την προστασία που δικαιούνται: στις 22 Αυγούστου, το Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου ανακοίνωσε [νέα διαδικασία για τη διαπίστωση της ανηλικότητας](#) των αιτούντων άσυλο, η οποία θα διεξάγεται «άπαξ και αυθημερόν». Το Υπουργείο περαιτέρω ανακοίνωσε ότι «πλέον όποιος δηλώνει ψευδώς ανήλικος θα έχει συνέπειες και όποιος αρνείται τον έλεγχο θα τεκμαίρεται ενήλικος και θα οδηγείται στις δομές ενηλίκων». Σύμφωνα με το ίδιο Υπουργείο την [1η Ιουλίου 2025](#), το Υπουργείο αναφέρει ότι υπάρχουν 1.860 ασυνόδευτα παιδιά στην Ελλάδα. Στην πλειονότητά τους είναι αγόρια (92%) και σε σημαντικό ποσοστό έφηβοι άνω των 15 ετών (86%).

Ali, 16 – Οι συνέπειες της παρατεταμένης κράτησης για ένα παιδί

Ο Ali είναι ένα 16χρονο ασυνόδευτο παιδί από την Αίγυπτο, που έφτασε στη Σάμο στις 12 Νοεμβρίου 2024. Κρατήθηκε για 196 ημέρες στην ΚΕΔ της Σάμου, βγαίνοντας από τη δομή μόνο τρεις φορές, αποκλειστικά για νοσηλεία σε νοσοκομείο. Κατά τη διάρκεια της κράτησής του, ο Ali ανέφερε ότι βρισκόταν σε απόλυτη απελπισία, αντιμετωπίζοντας επίμονες αυτοκτονικές σκέψεις, ενώ υπήρξε τόσο θύμα όσο και μάρτυρας σωματικής και λεκτικής κακοποίησης από την Αστυνομία. Στις 26 Μαΐου 2025, ο Ali μεταφέρθηκε τελικά σε ξενώνα στην ηπειρωτική χώρα.

** Η μαρτυρία αυτή καταγράφηκε από την Human Rights Legal Project, μια οργάνωση πρώτης γραμμής για νομική συνδρομή και μέλος του CRAN, που υποστήριξε τον Ali κατά τη διάρκεια, αλλά και μετά την κράτησή του.*

Τον Μάιο και τον Ιούνιο, το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου χορήγησε και πάλι ασφαλιστικά μέτρα για παιδιά σε Ασφαλείς Περιοχές σε Κλειστές Ελεγχόμενες Δομές (ΚΕΔ), αυτή τη φορά για την προστασία 58 ασυνόδευτων παιδιών στη [Σάμο](#) και στη [Λέρο](#), υπογραμμίζοντας τους σοβαρούς κινδύνους που αντιμετωπίζουν. Ο Συνήγορος του Πολίτη έχει επίσης θέσει [ερωτήματα](#) σχετικά με το κατά πόσον μπορεί να εξασφαλιστεί σε τέτοια περιβάλλοντα το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού. Με φόντο τα στοιχεία για κακές συνθήκες διαβίωσης και την αυξανόμενη κριτική από τις ελληνικές και διεθνείς οργανώσεις, η «ασφαλής περιοχή» της Σάμου έκλεισε προσωρινά τον Μάιο του 2025, με τα παιδιά να μεταφέρονται σε άλλες «ασφαλείς περιοχές» ή χώρους φιλοξενίας.

[Πρόσφατη έκθεση](#) για ορισμένες από αυτές τις «ασφαλείς ζώνες» και συγκεκριμένα της Κω και της Λέρου, επιβεβαιώνει ότι τα προβλήματα παραμένουν, περιλαμβάνοντας παρατεταμένη παραμονή, χωρισμό οικογενειών, υπερπληθυσμό, περιστατικά βίας, μολύνσεις και κακή υγιεινή, περιορισμένη πρόσβαση στην εκπαίδευση και την υγειονομική περίθαλψη, και παρενοχλήσεις κοριτσιών. Πολλά παιδιά περιέγραψαν ότι αισθάνονται «ουσιαστικά φυλακισμένα». Στο πλαίσιο αυτό, με πρόσφατη [εγκύκλιο του Αρχείου Πάγου](#) δίδονται κατευθύνσεις ενιαίας εφαρμογής για την περίπτωση που ένα ασυνόδευτο παιδί μεταφέρεται (π.χ. από το νησί σε κέντρο φιλοξενίας ασυνόδευτων ανηλίκων στην ενδοχώρα), οπότε και θα πρέπει να ορίζεται άμεσα εντεταλμένος επιτροπείας, εφόσον δεν αλλάζει η επίτροπος ΜΚΟ, με στόχο τη μείωση καθυστερήσεων που παρατηρήθηκαν στο παρελθόν— η πρακτική, βέβαια, αποτελεσματικότητα της οδηγίας θα εξαρτηθεί από την ομοιόμορφη και συνεκτική εφαρμογή της στην πράξη.

Οι οικογένειες με παιδιά αντιμετωπίζουν, επίσης, αβεβαιότητα ως προς τη στέγασή τους, ξαφνικές εξώσεις και συνθήκες που υπονομεύουν την ασφάλεια και την ευημερία τους. Τα παιδιά - μέλη οικογενειών που αιτούνται άσυλο συχνά φιλοξενούνται σε απομακρυσμένες Ελεγχόμενες Δομές Προσωρινής Φιλοξενίας Αιτούντων Άσυλο (ΕΔΠΦΑΑ) ή ΚΕΔ σε κακές συνθήκες³. Από τον Μάιο του 2025, οι αρχές των Δομών έχουν εκδώσει προφορικές εντολές έξωσης σε **αναγνωρισμένους πρόσφυγες** και σε απορριφθέντες αιτούντες άσυλο,⁴ συχνά δίνοντας μόνο λίγες ημέρες προειδοποίηση και καμία εναλλακτική λύση στέγασης, όπως [καταγράφεται από οργανώσεις](#) πρώτης γραμμής.

Το ΕΣΠ έλαβε σχετική αναφορά για περίπτωση επταμελούς οικογένειας Αφγανών που έλαβαν εντολή έξωσης παρά τις σοβαρές και τεκμηριωμένες ευαλωτότητές τους, δεδομένου ότι στην οικογένεια αυτή συμπεριλαμβάνεται μια

³ 16. Κοινή έκθεση των ΕΣΠ - Save the Children (2024) «[«Δεν μοιάζει με αληθινή ζωή»: Η καθημερινή ζωή των παιδιών στις προσφυγικές δομές στην Ελλάδα»](#).

⁴ Αν και οι δικαιούχοι διεθνούς προστασίας έχουν νομικά τη δυνατότητα να παραμείνουν στη δομή φιλοξενίας για 30 ημέρες από τη στιγμή που λαμβάνουν καθεστώς ασύλου, το χρονικό αυτό διάστημα κατά κανόνα δεν επαρκεί για την εξασφάλιση των απαραίτητων εγγράφων και την πρόσβαση σε στέγη.

έγκυος γυναίκα και δύο παιδιά με αναπνευστικά προβλήματα. Αυτές οι εξώσεις πραγματοποιούνται σε ένα πλαίσιο που διαμορφώθηκε από την κυβέρνηση και με τον τερματισμό προγραμμάτων στέγασης⁵ εύλωτων προσώπων, αναγκάζοντας οικογένειες να μετακινηθούν μετά τον κλείσιμο αυτών των προγραμμάτων σε απομακρυσμένες δομές, θέτοντας έτσι εμπόδια στην ένταξή τους.

Ο αντίκτυπος αυτής της κατάστασης στη ζωή των παιδιών είναι τόσο σημαντικός που προκάλεσε την αντίδραση και την κριτική από εκπαιδευτικούς, οι οποίοι [προειδοποιούν](#) ότι η έξωση των μαθητών τους από τις Δομές σημαίνει «τον νέο εκτοπισμό εκατοντάδων παιδιών που προσπαθούν να ξεπεράσουν τις οδυνηρές εμπειρίες της προσφυγιάς, που παλεύουν καθημερινά να σταθούν όρθια κάτω από συνθήκες ακραίας φτώχειας, απαξίωσης και κοινωνικού αποκλεισμού, με το όνειρο να ζήσουν με ειρήνη και ευημερία και που στο σχολείο αποκτούν και πάλι το δικαίωμα στην παιδικότητά τους».

4. Η πρόσβαση στην εκπαίδευση βελτιώνεται, αλλά ακόμη «χρειάζεται να γίνει καλύτερα»⁶

Η πρόσβαση στην εκπαίδευση παραμένει κρίσιμο ζήτημα για τα παιδιά πρόσφυγες και τα παιδιά που αιτούνται άσυλο στην Ελλάδα. Σύμφωνα με το εργαλείο συλλογής δεδομένων [Protection Monitoring of Refugees](#) της ΥΑ/ΟΗΕ, η οποία συγκεντρώνει δεδομένα μέσω τακτικών ερευνών και άμεσης επικοινωνίας με [αναγνωρισμένους πρόσφυγες](#),⁷ το ποσοστό των παιδιών σχολικής ηλικίας που ζουν με τις οικογένειές τους και παρακολουθούν την τυπική εκπαίδευση μειώθηκε σημαντικά από 74% το 2023 σε μόλις 57% το 2024.

Τα στοιχεία του Υπουργείου Παιδείας για το σχολικό έτος 2024–25 για τα παιδιά με προσφυγικό υπόβαθρο και παιδιά που αιτούνται άσυλο αναφέρουν 17.195 εγγραφές στο ελληνικό σχολείο (αύξηση 26% σε σύγκριση με το 2024), με το 90% να πηγαίνει σχολείο μετά την εγγραφή. Οι μαθητές προέρχονται κυρίως από την Αίγυπτο (19%), την Ουκρανία (13%), την Ινδία (13%), τη Συρία (12%), το Αφγανιστάν (10%) και άλλες 65 χώρες. Το 42% είναι κορίτσια και το 58% αγόρια, με την πλειονότητα (56%) να είναι κάτω των 12 ετών. Τα περισσότερα παιδιά (68,7%) παρακολουθούν τις πρωινές τάξεις υποδοχής στα σχολεία, ενώ το 10% παρακολουθεί απογευματινά τμήματα. Για την υποστήριξη αυτών των μαθητών, το Υπουργείο Παιδείας προσέλαβε 1.588 εκπαιδευτικούς και κοινωνικούς λειτουργούς για τις τάξεις υποδοχής κατά τη διάρκεια του σχολικού έτους.⁸ Όπως επισημαίνεται σε [κοινή έκθεση](#) της Save the Children και του Ελληνικού Συμβουλίου για τους Πρόσφυγες (ΕΣΠ), ενώ ο νόμος εγγυάται το δικαίωμα φοίτησης σε δημόσιο σχολείο,⁹ εξακολουθούν να υπάρχουν σημαντικά εμπόδια, όπως καθυστερήσεις στην εγγραφή, δυσκολίες μετακίνησης και ελλείψεις στα τμήματα υποδοχής¹⁰, με την ανασφάλεια ως προς τη στέγαση να επιδεινώνει περαιτέρω τα ζητήματα για τα παιδιά.

Παρά τις βελτιώσεις για τα παιδιά που αιτούνται άσυλο, τα ασυνόδευτα ανήλικα αντιμετωπίζουν ιδιαίτερα σοβαρές προκλήσεις¹¹. Σκληρές συνθήκες διαβίωσης σε καταυλισμούς, αβεβαιότητα σχετικά με το νομικό καθεστώς, περιορισμένες επαγγελματικές επιλογές και συστημικά προβλήματα —όπως η [έλλειψη μόνιμων εκπαιδευτικών](#) για τις τάξεις υποδοχής— συνεχίζουν να εμποδίζουν την εκπαιδευτική τους πρόοδο. Σε συνδυασμό με την κοινωνική απομόνωση, τις διακρίσεις και τις περιορισμένες ευκαιρίες ένταξης, τα εμπόδια αυτά δημιουργούν αθροιστικά ένα πλαίσιο περιθωριοποίησης για τα παιδιά, υπονομεύοντας την ικανότητά τους να αναπτυχθούν στο μέγιστο των δυνατοτήτων τους. Καθώς πλησιάζει η έναρξη της νέας σχολικής χρονιάς, το ΕΣΠ έχει λάβει ήδη αναφορές από νεαρούς ενήλικες που μόλις έγιναν 18 ετών, ότι δεν τους επιτρέπεται η φοίτηση στο σχολείο λόγω έλλειψης νομιμοποιητικών της διαμονής εγγράφων. Μέχρι να θεσμοθετηθεί η μεταβατική άδεια διαμονής που θα νομιμοποιεί τη διαμονή των παιδιών που ενηλικιώνονται στην Ελλάδα, η νέα διάταξη στον Κώδικα Μετανάστευσης¹² —η οποία χορηγεί δεκαετή άδεια διαμονής σε πρώην ασυνόδευτα παιδιά— θα παραμένει εν πολλοίς χωρίς πρακτική εφαρμογή.

⁵ Από τον τερματισμό του προγράμματος στέγασης ESTIA στα τέλη του 2022 και εξής, οι μαζικές δομές φιλοξενίας είναι η μόνη μορφή «στέγασης» που παρέχεται από το κράτος στα άτομα που αιτούνται άσυλο.

⁶ Ο τίτλος της ενότητας αναφέρεται επίσης στην έκθεση των ΕΣΠ, Save the Children και Terre des Hommes/Γη των Ανθρώπων του 2022, [«Χρειάζεται να γίνει καλύτερα. Βαθμολογώντας τις προσπάθειες της ελληνικής κυβέρνησης για την εκπαίδευση των παιδιών προσφύγων»](#), υπογραμμίζοντας ότι, ενώ έχει σημειωθεί πρόοδος, πολλές από τις προκλήσεις που εντοπίστηκαν το 2022 εξακολουθούν να υφίστανται.

⁷ Τα ευρήματα που αναφέρονται προκύπτουν από 548 συνεντεύξεις που διεξήχθησαν κυρίως με αναγνωρισμένους πρόσφυγες και κατόχους επικουρικής προστασίας το 2024.

⁸ Στοιχεία που παρασχέθηκαν από το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων στις 22 Αυγούστου 2025 στο ΕΣΠ, κατόπιν σχετικού αιτήματος.

⁹ Ενδεικτικά, βλ. ν. 4939/2022, άρ. 55, 56 και 27.

¹⁰ Ιδ. επίσης, ο.π. [«Χρειάζεται να γίνει καλύτερα. Βαθμολογώντας τις προσπάθειες της ελληνικής κυβέρνησης για την εκπαίδευση των παιδιών προσφύγων»](#), 2022

¹¹ Σύμφωνα με [έκθεση](#) των Ανάδοχων Εκπαιδευτικών, σε δείγμα 1.521 ασυνόδευτων παιδιών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης κατά το σχολικό έτος 2023-24, περίπου το 1/3 (33%) εγκατέλειψε το σχολείο (σ. 19), ενώ σχεδόν το 30% δεν ήταν καθόλου εγγεγραμμένο σε αυτό (σ. 22).

¹² Άρθρο 161 παρ. 1γ' του Ν. 5038/1.4.2023

5. Συστάσεις πολιτικής

Η ραγδαία αύξηση των αφίξεων στην Κρήτη απαιτεί επείγοντα μέτρα προστασίας, όχι περιορισμούς τιμωρητικού χαρακτήρα.

Η ελληνική κυβέρνηση πρέπει να ανακαλέσει άμεσα την αναστολή της υποβολής αιτήσεων ασύλου σύμφωνα με το Άρθρο 79 και να διασφαλίσει ότι όλοι οι πρόσφυγες και αιτούντες άσυλο –ιδιαιτέρως τα παιδιά και οι οικογένειες– έχουν πρόσβαση σε δίκαιη και έγκαιρη διαδικασία εξέτασης του αιτήματος ασύλου τους. Οι αποφάσεις που επηρεάζουν τα παιδιά πρέπει να υπηρετούν την αρχή του βέλτιστου συμφέροντος του παιδιού, αναγνωρίζοντας ότι η κράτηση και άλλα περιοριστικά μέτρα παραβιάζουν το διεθνές και το ευρωπαϊκό δίκαιο και βλάπτουν την ασφάλεια και την ευημερία των παιδιών.

Ένα μέρος για να μεγαλώσεις με ασφάλεια: στέγαση και προστασία για όλα τα παιδιά

Η ΕΕ και η ελληνική κυβέρνηση πρέπει να διασφαλίσουν ότι κάθε παιδί –ασυνόδευτο ή με την οικογένειά του– έχει πρόσβαση σε ασφαλή, αξιοπρεπή και σταθερή στέγαση. Οι αρχές πρέπει να τερματίσουν άμεσα τις «ασφαλείς περιοχές» που λειτουργούν ως χώροι κράτησης των παιδιών και να σταματήσουν τις εξώσεις από τις Δομές μέχρι να υπάρξουν βιώσιμες εναλλακτικές λύσεις στέγασης. Όλες οι αποφάσεις σχετικά με τη στέγαση πρέπει να προτεραιοποιούν το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού, αποτρέποντας τον εκ νέου εκτοπισμό, τον χωρισμό οικογενειών και τη διακοπή της σχολικής φοίτησης.

Η μεταναστευτική πολιτική της Ελλάδας πρέπει να προστατεύει, όχι να επιστρέφει τα παιδιά

Οι πολιτικές της Ελλάδας πρέπει να δίνουν προτεραιότητα στην προστασία και την ευημερία των παιδιών – ανεξαρτήτως του νομικού τους καθεστώτος– έναντι της αναγκαστικής επιστροφής, ακολουθώντας τα διεθνή και ευρωπαϊκά πρότυπα για τα δικαιώματα του παιδιού. Αντί να διευκολύνει την επιστροφή, η Ελλάδα πρέπει να επενδύσει σε εναλλακτικές λύσεις με επίκεντρο το παιδί, ενισχύοντας τα εθνικά συστήματα υποδοχής και προστασίας των παιδιών και διασφαλίζοντας πρόσβαση στην εκπαίδευση, σύμφωνα με τη Σύμβαση του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού και το κοινοτικό κεκτημένο.

Κανένα παιδί να μη μένει πίσω: πρόσβαση, σταθερότητα και προοπτικές σταδιοδρομίας για τους νέους και τις νέες

Οι ελληνικές αρχές πρέπει να διασφαλίσουν ότι όλα τα παιδιά πρόσφυγες έχουν πρόσβαση στην εκπαίδευση. Τα ασυνόδευτα παιδιά χρειάζονται εξειδικευμένη επαγγελματική κατάρτιση και χαρτογραφημένες διαδρομές προς την απασχόληση. Οι νέοι/ες που γίνονται 18 ετών και δεν έχουν καθεστώς διαμονής, θα πρέπει να υποστηρίζονται από μια μεταβατική άδεια διαμονής, ώστε να είναι σε θέση να συνεχίσουν τη σχολική φοίτηση και την επαγγελματική τους κατάρτιση. Τα παιδιά χρειάζονται σταθερή στέγαση, επαρκώς στελεχωμένες τάξεις υποδοχής και στοχευμένη υποστήριξη για την υπέρβαση εμποδίων – για όλα αυτά είναι αναγκαία η υποστήριξη με επαρκή χρηματοδότηση από την ΕΕ και το κράτος.

Προστασία της κοινωνίας των πολιτών και πρόσβαση στη δικαιοσύνη: τα δικαιώματα του παιδιού εξαρτώνται από αυτό

Η ΕΕ και όλα τα Κράτη Μέλη –συμπεριλαμβανομένης της Ελλάδας– πρέπει να διασφαλίσουν την προστασία των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών που παρέχουν νομική βοήθεια και εκπροσώπηση σε πρόσφυγες και αιτούντες άσυλο, συμπεριλαμβανομένων των παιδιών. Αυτές οι οργανώσεις δεν αποτελούν αντίπαλους, αλλά κρίσιμους εταίρους στην προστασία των δικαιωμάτων των παιδιών και στην υπεράσπιση του κράτους δικαίου. Οι απειλές, διαγραφές ή άλλοι περιορισμοί στις ΜΚΟ ευθέως υπονομεύουν το δικαίωμα των παιδιών σε προστασία, δίκαιη διαδικασία ασύλου και στην πρόσβαση στη δικαιοσύνη. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τα Κράτη Μέλη πρέπει να διασφαλίσουν ότι όλα τα παιδιά έχουν πρόσβαση σε δωρεάν νομική βοήθεια κατάλληλη για την ηλικία τους και ότι η κοινωνία των πολιτών προστατεύεται ως θεμέλιο των δικαιωμάτων του παιδιού. Η χρηματοδότηση από την ΕΕ θα πρέπει να εξαρτάται από εγγυήσεις για την προστασία της κοινωνίας των πολιτών και επαρκείς πόρους για τους φορείς παιδικής προστασίας.

* Η παρούσα επισκόπηση συντάχθηκε από την Αγάπη Χουζουράκη (ΕΣΠ) και την Anne-Lise Dewulf (SCI) και περιέχει πληροφορίες που είναι κατά το μέτρο του δυνατού επικαιροποιημένες έως τις 22 Αυγούστου 2025